

Richtlijn / info voor ouders

**Scheiding en
problemen van jeugdigen**

Richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming

© NVO, BPSW en NIP

Inleiding

Kinderen¹ van gescheiden² ouders³ hebben het vaak niet makkelijk. Gedurende de periode rond de scheiding hebben ze meer problemen dan kinderen van ongescheiden ouders. Van die problemen kunnen ze lang last blijven houden, ook nog als ze volwassen zijn.

Gelukkig gaat het met de meeste kinderen na verloop van tijd weer goed. De problemen die ze hebben, kunnen ook nogal verschillen. Van een scheiding met heel veel geruzie – een zogenaamde vechtscheiding – heeft een kind meer last dan van een scheiding waarbij de ouders nog wel contact met elkaar hebben. Conflicten tussen de ouders kunnen zelfs zo heftig zijn en zo lang duren, dat er voor een kind niets anders op zit dan partij te kiezen. Soms wil een kind de andere ouder zelfs niet meer zien. Dit komt gelukkig niet vaak voor.

Ook u bent een gescheiden ouder of u bent in een scheiding verwickeld. Om u en uw kind beter te kunnen helpen, is deze *Richtlijn Scheiding en problemen van jeugdigen voor jeugdhulp en jeugdbescherming* opgesteld. Hierin staat wat hulpverleners in de jeugdhulp samen met u kunnen doen om het leven van u en uw kind zo makkelijk mogelijk te maken.

In dit document vatten we de richtlijn kort samen. Het is handig als u van deze richtlijn op de hoogte bent. Zo weet u wat u van hulpverleners in de jeugdhulp en jeugdbescherming kunt verwachten. Ook kunt u deze informatie gebruiken als hulpmiddel bij het overleg met uw hulpverlener.

De aanmelding

Het is vaak moeilijk om te bepalen in hoeverre de problemen van kinderen te maken hebben met problemen tussen de ouders. Daarom worden altijd beide ouders uitgenodigd als een kind van ruziënde of gescheiden ouders bij jeugdhulp terechtkomt. De hulpverlener vraagt de ouders dan uitgebreid naar de gezinssituatie. Ook als de scheiding en/of de conflicten thuis niet de directe aanleiding zijn voor de aanmelding.

Uw hulpverlener wil dus een hoop weten. Over de problemen van uw kind, maar ook over de problemen tussen u en uw (ex-)partner. Om niets te vergeten kan hij of zij⁴ gebruik maken van een vragenlijst. Ook kan hij, na uw toestemming, contact opnemen met bijvoorbeeld de huisarts of de school van uw kind.

¹ Onder 'kinderen' worden ook 'jongeren' (van twaalf tot achttien jaar) verstaan. Waar 'kinderen' staat kan ook 'het kind' worden gelezen, en omgekeerd.

² Waar 'gescheiden ouders' staat, kan ook 'ouders in scheiding' worden gelezen. Met een 'scheiding' wordt het 'uit elkaar gaan' van ouders bedoeld, of ze nu getrouwd waren of niet.

³ Als we in dit document over 'ouders' spreken, kunnen dit de biologische ouders zijn, maar ook andere volwassenen die voor het kind de ouderrol vervullen. Waar 'ouders' staat kan ook 'een ouder' worden gelezen, en omgekeerd.

⁴ In de rest van dit document gebruiken we de mannelijke vorm. Waar 'hij' staat, kan ook 'zij' worden gelezen.

De begeleiding: gericht op kind en ouders

Als de scheiding en/of de conflicten thuis de problemen van uw kind (mede) veroorzaken, komt de begeleiding op gang. De begeleiding richt zich zowel op uw kind als op u, de ouders. Zo zal uw hulpverlener u uitleggen hoe belangrijk het is om geen ruzie te maken in aanwezigheid van uw kind. En hoe belangrijk het is om tot gezamenlijke afspraken te komen. Er zijn speciale programma's voor ouders om te leren beter met elkaar om te gaan. Uw hulpverlener zal u stimuleren om samen met uw ex-partner zo'n programma te volgen. Ook mediation (conflictbemiddeling) kan helpen, net als individuele therapie. Daarnaast zijn er programma's voor kinderen (en ouders), zoals KIES, !JES Het Brugproject of Dappere Dino's (CODIP-NL 6-8 jaar). Zulke programma's leren kinderen hoe ze beter met de scheiding kunnen omgaan. Uw hulpverlener zal u stimuleren uw kind ook aan een van deze programma's te laten deelnemen.

Het kan ook zijn dat er een (nieuwe) omgangsregeling moet worden vastgesteld. Uw hulpverlener zal met u proberen tot een goede omgangsregeling te komen. Daarbij houdt hij rekening met de leeftijd van uw kind, de band die hij met u beiden heeft, de samenstelling van uw (vroegere) gezin en uw huidige woonsituatie. Ook de manier waarop u als ouders met elkaar omgaat telt mee. Wanneer de scheidingsproblematiek de ontwikkeling van kinderen ernstig bedreigt en mede aanleiding is voor het opleggen van een ondertoezichtstelling, moet de hulpverlener bepalen of de scheiding een bedreiging vormt voor de ontwikkeling van het kind.

Zijn er nieuwe stiefouders in het spel, dan krijgen zij het advies om zich de eerste tijd niet te actief als ouder op te stellen. Er zijn speciale groepsbijeenkomsten voor stiefouders en hun partners. Daar zal uw hulpverlener op wijzen. Daarnaast wijst uw hulpverlener u op uw centrale functie binnen uw nieuwe gezin. Het is belangrijk dat u uw nieuwe partner en uw kind helpt om met elkaar een band op te bouwen. Daarvoor is tijd en aandacht nodig.

Wat kunt u van uw hulpverlener verwachten?

Uw hulpverlener van jeugdhulp weet veel af van scheidingen en de gevolgen daarvan voor kinderen. Zo is hij op de hoogte van de mogelijkheden bij u in de buurt om hulp te krijgen. Zowel voor uw kind als voor uzelf of voor het hele gezin. Dat is handig, want zo kan hij voorkomen dat u eindeloos op zoek moet naar de juiste hulp.

Gewoonlijk nodigt de hulpverlener steeds beide ouders uit voor een gesprek als het om hun kind gaat. Ook betreft hij hen doorgaans allebei bij de keuze voor beschikbare hulp, en bij de hulp zelf. Van uw hulpverlener mag u dus verwachten dat hij u goed op de hoogte houdt en probeert samen met u tot beslissingen te komen. U bent tenslotte de ouders, dus u heeft het recht om te weten wat er speelt en om daarover mee te praten. Het is in het belang van uw kind dat u zich samen inzet.

De hulpverlener neemt, met uw toestemming, ook contact op met andere mensen die met uw kind te maken hebben. Denk bijvoorbeeld aan de leerkracht(en) van uw kind, advocaten, mediators en/of de rechter. Uw hulpverlener zorgt ervoor dat deze partijen contact met elkaar houden, met elkaar samenwerken en hun beslissingen en adviezen op elkaar afstemmen.

Tips voor ouders

Als ouder bent u vanzelfsprekend verantwoordelijk voor de opvoeding en ontwikkeling van uw kind. Wanneer u het gezag over uw kind heeft, is het uw recht (en ook uw plicht) om uw minderjarige kind te verzorgen en op te voeden. Uw kind blijft altijd uw kind, ook als uw kind (tijdelijk) niet bij u woont, u het gezag niet heeft of u (tijdelijk) het gezag niet volledig mag uitoefenen omdat er een ondertoezichtstelling is. Blijf dus altijd betrokken en houd zelf zo veel mogelijk de regie. Uw hulpverlener onderzoekt met u wat uw mogelijkheden zijn: wat wilt en kunt u doen om uw zoon of dochter verder te helpen? Sta open voor adviezen. Laat ook uw mening blijken. Geef het bijvoorbeeld op tijd aan als een advies niet bij u of uw kind past, en kijk samen met uw hulpverlener wat u daaraan kunt doen.

Meer informatie?

Deze *Richtlijn Scheiding en problemen van jeugdigen voor jeugdhulp en jeugdbescherming* is gebaseerd op literatuur en gesprekken met deskundigen en cliënten. De richtlijn kunt u nalezen op www.richtlijnenjeugdhulp.nl.

Bijlage

Wanneer het vermoeden bestaat dat een kind problemen heeft die met de scheiding van zijn ouders te maken hebben, dan zijn zowel ouders als kind gebaat bij hulp, blijkt uit onderzoek. Deze hulp verloopt volgens een aantal stappen.

1. Eerst heeft de hulpverlener een gesprek met beide ouders en hun kind. Eventueel vraagt de hulpverlener extra informatie op bij anderen (zoals de leerkracht).
2. Is er sprake van ernstige problemen, of zijn de ouders het onderling erg oneens, dan is verder onderzoek nodig. De hulpverlener gaat bijvoorbeeld na of het kind wel het gevoel heeft dat het van beide ouders mag houden. Misschien zit het kind zo klem dat het zich gedwongen voelt partij te kiezen. Dat zoekt de hulpverlener uit. Het inschatten van de veiligheid van het kind is belangrijk en het uitvoeren van een risicotaxatie kan hierin ondersteunend zijn. Maar hij kijkt ook naar de dingen die goed gaan. Verder gaat hij na of er misschien nog andere problemen spelen. Een kind kan bijvoorbeeld een leerprobleem hebben en daardoor de scheiding niet begrijpen.
3. De resultaten van het onderzoek worden met de ouders en hun kind besproken. Samen met de hulpverlener stellen ze daarna doelen op. Ook bespreken ze met elkaar welke mogelijkheden er zijn om de problemen aan te pakken.

Ouderschapsplan

Ouders die willen scheiden moeten volgens de wet eerst een ouderschapsplan maken. Daarin moeten afspraken staan over de verdeling van zorg- en opvoedingstaken (waar gaat het kind wonen?), over de kosten daarvan en over de manier waarop ouders elkaar op de hoogte houden over hun kind. Het is voor een kind het beste als ouders samen tot zulke afspraken kunnen komen. Lukt dat niet, dan is het aan te raden om een mediator of andere hulpverlener in te schakelen. Het ouderschapsplan vormt de basis waarop hulpverleners en ouders later terug kunnen vallen.

Bij het maken van een ouderschapsplan is het belangrijk om rekening te houden met de leeftijd van het kind. Zo moeten baby's (nul tot twee jaar) vooral de kans krijgen om zich te hechten. Voor hen is het goed een paar keer per week een paar uur contact te hebben met de andere ouder. Hierover dienen de ouders duidelijke afspraken te maken. Peuters (twee tot en met vier jaar) kunnen weer wat langer dan een paar uur uit hun vertrouwde omgeving weg. Ten minste wekelijks contact met de andere ouder (en duidelijke afspraken hierover) is aan te bevelen. Bij slaapproblemen dient het overnachten bij de andere ouder liever nog even te worden uitgesteld. Basisschoolleerlingen (vijf tot twaalf jaar) hebben vooral behoefte aan duidelijkheid en structuur. Zij willen vaak inspraak over de omgangsregeling. Toch zijn het de ouders die hierover (liefst samen) moeten beslissen. Co-ouderschap kan een oplossing zijn. Jongeren (twaalf jaar en ouder) willen vaak zelf bepalen hoe vaak en wanneer zij de andere ouder zien. Toch blijven ook in zulke situaties de ouders verantwoordelijk.

Behandeling

Als gebleken is dat de problemen van het kind met de scheiding van de ouders te maken hebben, wordt hulp aan kind én ouders ingezet. De hulpverlener kiest geen partij. Het welzijn en de veiligheid van het kind blijven wel steeds het uitgangspunt.

Het kan nodig zijn ernstige problemen van het kind – zoals een depressie of antisociaal gedrag – direct te behandelen. Daar zijn weer andere richtlijnen voor die dan moeten worden gevolgd.

Gelukkig komt het niet zo vaak voor, maar bij ernstige en langdurige conflicten tussen de ouders kan het nodig zijn om het contact met één van de ouders tijdelijk stop te zetten. Dat kan de noodzakelijke rust brengen voor het kind. Het komt af en toe ook voor dat een kind (tijdelijk) uit huis moet worden geplaatst, om ouders én kind de noodzakelijke rust te kunnen bieden. In zulke gevallen volgt de hulpverlener de Richtlijn Uithuisplaatsing of een andere richtlijn.

School

Voor kinderen en jongeren is de school belangrijk. Het is daarom goed als ouders de school op de hoogte stellen van de gezinssituatie thuis en zich verdiepen in het schoolleven van hun kind. Kinderen en jongeren met problemen door de scheiding van hun ouders lopen namelijk een groter risico om zonder diploma van school te gaan.

© 2015 Beroepsvereniging van Professionals in Sociaal Werk, Nederlands Instituut van Psychologen, Nederlandse vereniging van pedagogen en onderwijskundigen

Het Nederlands Instituut van Psychologen (NIP), de Nederlandse vereniging van pedagogen en onderwijskundigen (NVO) en de Beroepsvereniging van Professionals in Sociaal Werk (BPSW) zijn de opstellers van de richtlijnen voor jeugdhulp en jeugdbescherming. Vermelde beroepsverenigingen zijn intellectueel eigenaar van zowel de richtlijnen zelf als de schriftelijke onderbouwing ervan, de eventuele bijbehorende werkkaarten en de cliëntversies. De beroepsverenigingen geven toestemming voor het verveelvoudigen en opslaan in een geautomatiseerd gegevensbestand van de tekst van deze publicatie alsmede het openbaar maken ervan hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën of enige andere manier, op voorwaarde dat de drie beroepsverenigingen worden vermeld als de opstellers van betreffende richtlijn en de eventuele overige gebruikte teksten. Richtlijnen worden regelmatig aangepast. We adviseren dringend altijd de website te raadplegen voor de meest actuele versies.

Het Nederlands Jeugdinstituut en de Universiteit Utrecht hebben deze richtlijn geschreven in opdracht van het NIP, de NVO en de BPSW. Dit project werd mogelijk gemaakt door financiering van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, vanuit het Programma Richtlijnontwikkeling jeugdhulp en jeugdbescherming. Zie voor meer informatie de website www.richtlijnenjeugdhulp.nl.

Gebruik als titel van deze richtlijn in referenties altijd: 'Richtlijn Scheiding en problemen van jeugdigen voor jeugdhulp en jeugdbescherming'.

3e herziene druk 2017

Auteurs

Drs. Inge Anthonijsz

Dr. Ed Spruijt

Drs. Niels Zwikker

Met medewerking van de Cliëntentafel Richtlijnontwikkeling jeugdhulp en jeugdbescherming

Redactionele ondersteuning

Iris Dijkstra

Werkgroep

Dr. Inge van der Valk (voorzitter)

Dr. Ed Spruijt

Drs. Annelies Hendriks

Drs. Liesbeth Groenhuijsen

Ineke Gualthérie van Weezel

Drs. Inge Anthonijsz

Nederlands Jeugdinstituut

Catharijnesingel 47

Postbus 19221

3501 DE Utrecht

030 230 63 44

www.nji.nl

info@nji.nl

